

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:	
Egész évre	16 kor.
Negyedévre	4 "
Helyben házhoz hozva:	
Egész évre	20 kor.
Negyedévre	5 "
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	24 kor.
Negyedévre	6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hét és ünnepek utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Nagyvárad, Apáczai-utca 8.

A szerkesztőség kéziratok visszaadását vagy megőrzését nem vállalja.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

A készfizetések kérdése.

(K. Ö.) Sokat irnak és tanácskoznak a készfizetések kérdéséről, melylyel t. i. azt akarjuk kifejezni, hogy az osztrák-magyar bank nemcsak fakultative, hanem imperative is arra köteleztessék, hogy bankóit arannyal váltsa be.

A kérdés úgy lett aktuális, hogy a trónbeszéd a jegybank szabadalmának megújításával kapcsolatosan kilátásba helyezte a készfizetések kérdésének rendezését is. Már pedig a jegybank szabadalma az év végén lejár és így mindannyiunk érdeke tudni, hogy vajjon mi lesz. Készfizető bank, avagy a fakultatív készfizetésre berendezett bank? Oly közös bank, mely beéri a mostani előnyökkel, vagy amelynek újabb előnyöket kell adni, anélkül, hogy a magyar, elsősorban agrár érdekek kielégítést nyerének? És ha megegyezésre nem jutnánk, sem az osztrák kormányval, sem a bank vezetőségével, vajjon bankprovizóriummal kell-e beérnünk?

A közvéleményt bizonyára tájékoztatnunk kell, mert úgy Ausztriában, mint Magyarországon kezdenek oly vélemények kerülni felszínre, amelyek politikai opportunitásból a dolog lényegét elhomályosítják.

Odaát Ausztriában a többi között azt mondják, hogy a készfizetésekről már csak azért sem beszélhetünk, mert az osztrák-magyar bank aranya hadi-

kincs. Ezt tehát meg kell őrizni, nem szabad kiadni. A készfizetések elrendelésével pedig kiteszszük magunkat annak, hogy aranyunkat kiviszik az országból. Mivel fizetünk akkor?

Ez teljesen tarthatatlan álláspont. A közös bank aranya nem hadikincs, hanem Magyarország és Ausztria pénzügyi szolgáltató képességének alapja. Ha ez hadikincs lenne, akkor háboru esetén egyszerűen lefoglalnák az aranyat a hadikincstár részére és amennyiben azután a két állam azt nem pótolná és ezzel a bankjegyek a fedezetet nem adnák be, bekövetkeznék a devalváció és a papirvaluta. A háboru sokat indokolhat, de azt már nem, hogy az államnak lopni szabad, ha magán kölcsönügylettel is segíthet.

Hadikincsről tehát ne beszéljünk.

Épp oly hitelességre tarthat igényt az osztrákok részéről kikürtölt az az állítás, hogy a magyarok azért ragaszkodnak a készfizetésekhez, mivel ebben az esetben a magyar bank felállításával a közös bank egy részét megkapják. Hát aki ilyen állít, nincs tisztában a közös bank aranykészletének eredetével és természetével. Ez azt jelenti, hogy a magyar államnak a közös bank megszűnésével semmi köze a jegybank aranykészletéhez. Holott igenis van. Mert mikor a két ország bevonta az államjegyeket, ezek helyébe arányosan aranyat adott a banknak. És így, akár van készfizetés, akár

nincs, mindkét esetben az aranykészlet egy része Magyarország jogos tulajdona.

A készfizetésekkel kapcsolatosan osztrák részről még azt is terjesztik, hogy a készfizetésekkel nagyobb haszna van Magyarországnak, mint Ausztriának. Hát hogy lenne ez lehetséges? A készfizetés nem egyéb, mint a valutarendezés betetőzése. Már pedig a valutarendezés, ha nem hozott nagyobb hasznot Ausztriának, de bizonyára kisebbet sem, mint Magyarországnak. Logikus következtetés tehát, hogy a valutarendezés betetőzéséből nem Magyarország az, mely a nagyobb hasznot húzza.

A készfizetésekkel kapcsolatosan azonban Magyarországon is merülnek fel vélemények, melyek szándékosan burkolják el a valót. Ezek a vélemények annál veszedelmesebbek, mert az u. n. szakférfiak, bankárok és szakírók tollából kerülnek ki.

Azt mondják, hogy kár erőltetni a készfizetések elrendelését, mert igazán nem nyerünk vele semmit, ha papíron ki is mondjuk a készfizetés kötelező voltát. Hát ki mondja azt, hogy a készfizetés papíron mondanék ki vagyis hogy írott malaszt maradjon?! Azt akarjuk, hogy törvényben mondanék ki, hogy élő törvény legyen belőle.

Már pedig ez a két dolog nem mind egy, a fakultatív avagy a kötelező készfizetés. A közös bank eddig is aranyat adott annak, akinek kellett. Ez igaz.

„TISZÁNTÚL” TÁRCZÁJA.

A kikerülhetetlen.

— Deane Freeman. —

A »Dohánykirály« odatámaszkodott a külső szalon ajtajához s úgy nézte az estélyre beözönlő népet szarkasztikus nyugalommal.

Magas, szélesvállú ember volt, keze barna és napégetett s arcán sok vihar hagyott erős barázdát. Látszott rajta, hogy a self-made manek közé tartozik, a kikkel nem bársonykeztetéssel bánt a sors. De ma milliók ura lett, önszorgalmából. És mint Londonnak legujabban feltűnt milliós csillagát meghívta őt egy régi ismerőse mai fogadóestjére, pedig ő még a feleségét sem ismerte s kártyát sem hagyott nála.

Eljött ide mégis, mert azt remélte, hogy annyi év múltán végre találkozni fog, azzal a nővel, a kit úgy szeretett.

Már régen várt így, de mikor megpillantotta őt, kárpótolva volt az egész este ürességéért. Madonnaszerű arcú most is a régi, tiszta vonalú még, aranyhaja tán fényesebb, mint volt valaha, s mosolya gyengéd és angyalszelid. Mikor előtte elhaladt, halk örömköltés hagyta el az ajkát:

— Itt találom önt. Éppen arra gondoltam, mily jó lenne, ha Londonba jönne! Annyi mondanivalóm lenne!

Aztán elváltak egymástól a léha férfivilág népei, s a Dohánykirályt bántotta,

hogy trivál szavakkal közelednek királynéjához. De az est folyamán módot talált rá, hogy ismét közeledjék hozzá s kérte, mondaná el neki azt, a mire előbb célozott.

— Most? Itt? — kérdezte asszony még mindig mosolyogva.

Pár év előtt férjhez ment egy kétes hírű uriemberhez, de szerencséjére csakhamar özvegyen maradt ezután. Mint egy hónapos özvegyet látta őt először a Dohánykirály s korai gyászra lezárta ajkát. Azután a sors különös esélyei elválasztották őket egymástól. És most viszontlátta!

A holdfény az arcára világított az ablakon át, a mely mellett álltak, a férfi látta, hogy ajka körül keserű vonás húzódik végig — a gondé. Megfogta a kezét s karjába öltve azt, elvezette egy kis sarokba, a pálmák mögé, a hol egészen egyedül voltak s a hol senki sem láthatta őket, oly sűrűn voltak elhelyezve a különböző délszaki növények.

— Üljön le itt és mondjon el nekem mindent — ismételte sürgetően, gyöngéden. És az asszony beszélni kezdett. Mindjárt az első szavaknál széttépve hevert a férfi illúziója a lábainál. Pirulva, dadogva, siránkozva pénzt kért tőle, soha meg nem adható kölcsönt ez az asszony, a kiről azt hitte, szerelműkről fog vele beszélni. Sokat kártyázott és vesztett és aztán ruhaszámlái is felszaporodtak. Ha nem segít rajta, fel kell mondania lakását, ki lesz közsítve abból a társaságból, a melyhez hozzá van nőve, mint csiga a házához s ib.

A férfi meggörnyedt beszéde alatt, mintha arculütötték volna. Három percig így is maradt. Aztán felemelte a fejét. Kimondhatatlan gyötrelme, de egyuttal a legnagyobb foku harag is beszélt tekintetéből. Szó nélkül a tárczához nyult, kivette belőle csekk-könyvét s a kért összegnek megfelelő számot jegyzett belé, aztán odaadta neki a kitépelt lapot.

— Elismervényt, vagy ígéretet róla nem kérek — mondta fagyosan. — Az olyanoknak a szava, mint kegyed, úgy sem ér semmit.

Meghajolt s magára hagyta őt.

Az asszony arcát elfutotta a lág. Kezében a papírlappal ott állott a helyén mozdulatlanul. Mi volt ez? Az az ember beszélt ilyen hangon vele, a ki úgy szerette, mint egy hűséges kutya? A kiről tudta, éveken át tudta, hogy nincs más gondolata, mint ő, s a kit úgy várt már hetek óta, hogy ezt a baráti szolgálatot kérje tőle. Milyen megvetést olvasott ki a szeméből! Összeborzadt. De hát miért bántja ez annyira? Ott, a bridgeasztalnál már várnak rá bizonynyal, s ő most beletemetetheti megdöbbenését, fájdalmát a játék izalmaiba. De a férfi szemének tekintete egyre üldözte őt. Mennyi szerelem, elítelt szenvedély, kín és harag volt abban kifejezve! És hála neki, most folytathatja szerepét a világban, nem fog megakadni háztartása, luxusát nem kell csökkentenie, megtarthatja képeit, ékszerait, s — mit adott ő neki ezért cserébe?

Idegesen, hiszterikusan felkacagott.

De hát mit ér ez az üres, hiu élet, ha az

De először is nem soknak kell az arany és másodsor a valuta állandóságát csakis úgy tudta biztosítani, hogy a két ország teméntelen privilégiummal ruházta fel a bankot. És a két állam még akkor sem gyakorolt kényszert reá, mikor a hitel megvonásával kárt okozott közgazdasági életünknek.

A készfizesítés más. És kötelező erejű. És ez nem annyira a belföldi pénzpiacot, mint a külföldet érinti, mely tudja, hogy mindenkor arannyal, tehát teljes értékű ércpénzzel lesz fizetve.

Nagy részben tehát érthetetlen az osztrák ellenkezés. Némelyek pusztán politikai ellenkezést látnak benne. Nem hisszük, hogy gazdasági téren, ahol tehát a haszonról van szó, a politikai ellenkezés nagy szerepet tudna játszani. Mi tehát egy lépéssel tovább megyünk és azt mondjuk, hogy az osztrákoknak rejtett céljaik lehetnek. Ez nem lehet más, minthogy a készfizesítésért az adómentes bankjegy kontigens felmentését szeretnék megkapni. Hogy ez mennyiben képes a két ország hiteléletének bázisát kiterjeszteni és bankkamatláb állandósítására befolyjni, ez kizárólagosan a bankférfiak dolga.

Mi azonban úgy látjuk, hogy ez nem annyira Ausztria, mint a bank részvényeinek érdeke, azért a készfizesítés felvétele mellett csak úgy adható meg, ha a kontigens felemeléséből az országnak is haszna lesz.

Német-osztrák-magyar kölcsön Törökországnak. Miután Törökország nem fogadja el azokat a feltételeket, melyeket Franciaország a kölcsön megadásához fűz, Törökország megszakítja a tárgyalásokat Franciaországgal és egy német-osztrák-magyar pénzcsoporttal tárgyal a kölcsön ügyében.

Ő becsülését eljátszotta? Oh, ha dolgozni tudna, ha olyan munkát kaphatna, a melyben megtisztulna szíve, lelke, meg a teste is, a melyet szerelem nélkül eladott annak a jövevű kalandornak?

Hirtelen elhatározás támadt lelkében. Inkább a halált is, mint az ő megvetését. Igen. Hazamegy és el fog adni mindent, műkincseit, lovait, ékszerait, hogy kielégítse a hitelezőket, s aztán nem bánja jöjjön, a minek jönni kell.

Most pedig bement ismét a vendégek közé, de alig várta, hogy hazaszökhessen. Es másnap reggel már jókor bebocsáttatást kért jöltevéhez, hogy visszaadja neki a csekket. Ez az éjszaka, míg a szívébe nézett, beláttatta vele, hogy éveken át csak őt szerette, s hogy nem tud élni az ő becsülése nélkül.

— Megbocsát nekem? — kérdezte a férfi, mikor szó nélkül átvette kezéből a felé nyújtott papírost.

Az asszony ideges nevetéssel adta oda a kezét.

— Megbocsátok-e? Hiszen maga nyitotta meg előttem az élet új kapuit! Még nem tudom, ugyan mihez fogok kezdeni, mit fogok csinálni, de...

— Azt a mit én fogok mondani — felelte a férfi, s türelmetlen mozdulattal magához ölelte az asszony remegő alakját.

Es az asszony e pillanatban belátta, hogy az, a mi történni fog, kikerülhetetlen volt, s boldog sóhajjal, szerelmesen simult a Dohánykirály széles melléhez.

A tűzoltók napja

Lukács Ödön tűzoltóparancsnok.

A nagyváradai önkéntes tűzoltók vasárnap délután rendkívüli közgyűlést tartottak, hogy a Mezey Mihály halálával megüresedett parancsnoki állást betöltsék. Nem trázis, ha azt mondjuk, hogy Mezey Kálmán ennek az intézménynek valósággal lelke volt s éppen ezért meglehetősen nehéz feladat hárult az egy-let tagjaira, az új parancsnok személyének megválasztását illetőleg. Lukács Ödönnek a megválasztása, úgy hisszük, szenzációsnak mondható. Lukács Ödönben minden tekintetben megvannak azok a tulajdonságok, amelyek egy ilyen társadalmi intézmény vezetéséhez szükségesek. Van benne ambíció és van benne tudás, hogy nagynevű elődjének méltó utóda lehessen.

A Biharmegyei Tűzoltó Szövetség szintén vasárnap délután tartotta közgyűlését a Mezey Mihály halálával megüresedett elnöki szék betöltése iránt. Itt szintén Lukács Ödön városi adóügyi tanácsost választották meg Mezey Mihály utódjává.

A két gyűlés lefolyásáról különben a következő tudósításunk szól:

Az új parancsnok választása.

A Nagyváradai Önkéntes Tűzoltó-Egyletnek a közgyűlése délután 4 órakor volt a tűzoltó-laktanya nagytermében. Diósi Soma tb. parancsnok elnökölt. Kegyeletes szavakkal emlékezik meg arról a szinte pótolhatatlannak látszó veszteségről, mely az egyület szeretet parancsnokuk, Mezey Mihály halálával érte. Indítványozza, hogy utódjául Lukács Ödön városi adóügyi tanácsost válasszák meg. A közgyűlés egyhangulag elfogadta az indítványt és küldöttséget meneszt Lukács Ödönért. A megérkező és riadóval fogadott új parancsnokot Diósi Soma üdvözli és kiveszi tőle az ünnepélyes fogadalmat az egyület zászlójára.

Ezután Lukács Ödön foglalja el az elnöki széket. Megköszöni a bizalmat és pár szóval kifejti álláspontját. Két főfelvetés kell — ugymond — bennünket vezérelnie: "a fegyelemnek és a bajtársi szeretetnek. Ha e kettőt megtartjuk, úgy az egyület virágozni fog.

Következet ezután az alparancsnoki állás betöltése. Lustig János és Morvay Wilibáld visszalépése után egyhangulag Kiss Gyulát választották meg.

Az új parancsnok továbbá kinevezte Steinhardt Ignácot tb. őrparancsnokká, Szénássy Jánost zászlótartóvá, Majercsik Ferencet őrzetítővé, Löbenczy Győzöt és Benes Albertet pedig segédtitestékké.

A közgyűlés legutolsó tárgya volt a kitüntetések kiosztása. Az új parancsnok sajátkezűleg tüzte fel az érmeket, melyeket a kitüntetettek 30, 25, 20, 15, 10 és 5 évi szolgálat után kaptak.

A kitüntetettek névsorát itt adjuk:

Dr. Baróthy Ákos 30 év, Nagy Imre, Gebhardt József 25 év. Steinhardt Ignác, Hoba Sándor, Kiss István 20 év, Molnár Lajos, Szabó Dezső, Stein Jakab, Székely Majos 15 év, Krempánszky Lajos 10 év, Markovits Samu, Kelemen Péter, ifjú Mezey Mihály, Tngerleider Mór, Morvay Wilibáld, Kiss Gyula 5 év.

A megyei szövetség gyűlése.

A Biharmegyei Tűzoltó Szövetség délután 5 órakor tartotta közgyűlését.

Jelen voltak a megyéből:

Fándly József, dr. Penkert Mihály, Szilágyi Lajos (Székelyhid); K. Nagy Lóránd, S. Kiss Lajos (Kis-Marja); Takáts Antal, Földessy Lajos (Derecske); Szabó János, Papp József (Pece-Szőlős); Busitza János, Moschnát Mihály

(Belényes); Hobókay Béla dr., Veres András (B. Ujfalu) stb.

Diósi Soma elnökölt. Mezey Mihály utódjául Lukács Ödön ajánlja. Egyhangulag megválasztják. A küldöttségileg felkért Lukács Ödön megjelenik és elfoglalván az elnöki széket, megköszöni a bizalmat. Igéri, hogy igyekszik elődjének nyomdokait követni.

Ezután alparancsnokká megválasztották Fándly Józsefet, jegyzővé Markovits Samut, pénztárnokká Gráczler Lajost.

Következett még a szövetség választmány tagjainak a megválasztása. Meg lettek választva Székelyhidről Fándly József, dr. Penkert Mihály, Szilágyi Lajos; B. Ujfaluból dr. Habókay Béla, Veress András; Belényesből Busitza János, Moschnát Mihály; Pece-Szőlősről Szabó János, Papp József; Kiss-Marjából K. Nagy Lóránd. S. Kiss Lajos; Derecskéről Takáts Antal, Földessy Lajos; a nagyváradai hivatásos tűzoltóság részéről Jeremiás János, Madarasi Gyula; a nagyváradai önkéntes tűzoltóság részéről Diósi Soma és Altnóder Endre.

A bankett.

Este a tűzoltó-egyesület tagjai, valamint a vidéki vendégek s Nagyvárad előkelő közönségéből is sokan ünnepi lakomára gyűltek össze a Paenonia éttermében.

Csakhamar megeredt a pohárközöntők sora.

Az első felköszöntőt Diósi Soma tb. parancsnok, az egyület nesztora mundotta Lukács Ödön új parancsnokra. Ugyancsak az új parancsnokot köszöntötték fel Fándly József, Gerő Ármint, K. Nagy Lóránd.

Lukács Ödön igen szép beszédben válaszolt. Köszöni a bizalmat, hogy az egyület élére választották. Törekedni fog az egyület felvirágoztatására s hogy elődjének méltó utódja legyen. Azt kívánja, hogy ebben az egyesületben olyan erős legyen az összetartás, mint kezében levő serlegnek az érce és úgy tűndüljenek abban a polgári erények, mint a serleg ezüstje.

Felköszöntőt mondtak még Fráter Pál, aki sajnálva, hogy a város feje nincs jelen, a tanács jelenlevő tagját, Gerő Ármint élette.

Ungerleider S, az ünnepély buzgó rendezőjére Markovics Samura üritette poharát.

Markovits Samu Lukács Ödön nejét ünnepelte pohárköszöntőjében.

Még több felköszöntő volt s a társaság késő éjjelig mulatott.

A miniszterelnök Bécsben. Khuen-Héderváry Károly gróf miniszterelnök vasárnap délelőtt Székely Gyula gróf királyi főlovászmester látogatását fogadta, aki hosszabb időt töltött a miniszterelnöknél. A miniszterelnök délelőtt hosszabb sétát tett, délután pedig Hieronymi Károly kereskedelemügyi miniszter látogatását fogadta és vele hosszabb ideig tanácskozott. Este résztvett a külügyminiszter által adott estélyen. Khuen-Héderváry Károly gróf miniszterelnök ma délelőtt részt vett a magyar delegáció hadügyi albizottságának ülésén és délután a 2 óra 40 perckor induló gyorsvonattal titkárja dr. Bárczy István kíséretében visszautazik Budapestre.

A delegáció. A hadügyi albizottság ülése délelőtt 10 órakor kezdődött, Herceg Windischgraeiz terjesztette elő az elhelyezési szűkebb albizottság jelentését. Gróf Apponyi Albert, Miklós Ödön, Bakonyi Samu, Tallián Béla és mások kérdést intéztek a hadvezetőséghez az egyes részletek felől. A szakelőadó válasza után az albizottság jelentését tudomásul vették és a legutóbbi határozatot megindították. Ezután Hoffmann altábornagy, hadügyminiszteriumi osztályfőnök bizalmas jellegű felvilágosításokat adott.

A hadügyminiszter felszólalása után az az 1908—1909 évi költségeket változatlanul fogadták el. Az 1910 évi költségeket azonban szótöbbséggel fogadták el Apponyi azon indítványával szemben, hogy a költségekből hét millió koronát töröljenek.

Ezután az elnök megköszönte a hadügyminiszter fáradozását és az ülés véget ért.

Tanárok sérélmiei.

Összehívják a kongresszust.

A magyar középiskolai tanárok fizetését 1908-ban rendezték, de törvényt mindmáig nem hajtották végre. 1909-ben a tanárok anyagi helyzetének javítására mindössze annyi történt, hogy a tanárok közül harmincat léptettek elő és az igazgatókat a VII. fizetési osztályba sorolták. A többi, mintegy 900 tanár, mai napig is gyenge anyagi helyzetben van. Zichy János gróf ez év áprilisában megígérte a törvényvégrehajtást, valamint azt, hogy az 1911. évi állami költségvetésében az állami tanárok jogos igényei egyszerre fognak rendezést nyerni.

Azóta semmi se történt ebben az ügyben. A sérelmes státuszrendezés miatt a vidéki tanáregyesületek kivétel nélkül mind és a középiskolai tanárok nagy része, még a felekezeti és községi tanárok is körlevélben és felhívásban követelték a második középiskolai tanárokongresszus egybehívását.

A kongresszus állandó végrehajtó bizottságát vasárnap délelőttre hívta egybe *Negyesy* László, az Országos középiskolai tanáregyesület elnöke. A gyűlésre úgy a fővárosi, mint a vidéki végrehajtó bizottsági tagok teljes számban jelentek meg és szenvedélyes hangon tárgyalták a tanárok sérelmét. *Ratkovszky* Pál főigazgató beszédében hangoztatta, hogy békés uton ebben a kérdésben alig lehet valamit elérni. A tanárság helyzete ma rosszabb, mint 15 év előtt volt és a felkavart szenvedélyeket alig lehet lecsendesíteni. *Székely* István főtitkár a beérkezett előterjesztésekből konstatálja, hogy a vidéki tanárság valóságos forradalmi hangulatban van. *Vessprenty* Vilmos (Szeged) kijelenti, hogy a státuszrendezést, amely tisztán gazdasági kérdés, nem lehet öt évre beosztani. Ez a kérdés, meg a heti tanórák és a szolgálati idő felemelése a pedagógia és a tudomány csődjét jelenti.

Többek hozzászólása után a végrehajtó bizottság egyhangulag elhatározta, hogy a kongresszust november hó 7-re és 8-ra, hétfőre és keddre összehívja. A kongresszust a város háza egyik termében tartják meg. A kongresszus elnökévé *Negyesy* Lászlót választották meg.

A képviselőház ülése. A delegáció ma félbeszakítja tárgyalásait, hogy tagjai jelen lehessenek a képviselőház szerdai ülésén. Két érdekes tárgya lesz ennek az ülésnek. Az egyik a horvát delegátusok lemondásának ügye, amely az elnöki előterjesztések során kerül napirendre, a másik pedig a jövő évi költségvetés beterjesztése, amely Lukács László pénzügyminiszter expozéjának kíséretében történik meg. A munkapártban számolnak annak a lehetőségével, hogy a szerdai ülést egészen lefoglalja a horvát delegátusok ügye, mert az elnöki bejelentés előreláthatólag hosszabb vitát fog provokálni. Ebben az esetben megtörténhetik az is, hogy Lukács László csak csütörtökön mondhatja el expozéját és ugyanakkor terjeszti be az 1911. évi költségvetést. Politikai körökben nagy érdeklődéssel várják Lukács expozéját, mert azt hiszik, hogy beszédében ki fog terjeszteni az összes pénzügyi kérdésekre s így felvilágosításokat fog adni úgy a banktárgyalásokról, mint a tervezett monopóliumról.

Botrányok a cselédelhelyezések körül.

Mi lesz a hatósági elhelyezővel?

A cselédmizériák ép oly aktuálisak mindig, mint az élelmicikkek drágasága elleni küzdelem, vagy mint a politika. De még ezeknél is veszedelmesebb, mert közvetlenül a családi életbe nyul bele és állandóan szemünk előtt van és zavarólag hat a család harmónikus életére is.

Soha annyi panaszt, mint manapság a cselédügy ellen. Orvoslásra pedig ép oly lánghán gondolnak, mint az élelmicikkek uzsoráinak megszüntetésére.

A hatóságnak a cselédügy ellátása majd annyi dolgot ad, mint a kihágás. A cselédek gyors változása, szókés, elkergetés, a cselédek lopása stb. utolsó jelenetei mind, mind a hatóság előtt játszódhatnak le. Es minő elégtételt kap érte a közönség? Semmit. Sok utánjárás és ezzel vége, azaz, hogy még nincs vége, mert új cselédet kap és újra kezdődik az egész.

A sok panasznak pedig igen sokszor a cselédelhelyezők az okai. Ismerünk előkelő családot, amelynél például a múlt héten 7 cseléd fordult meg. Mind egy intézetből való. Hogy miért változnak ezek a cselédek oly gyorsan, utánajártunk és meg is tudtuk.

A cselédelhelyezés kitűnő üzlet, mint akár télen a szénkereskedés. Az elhelyező minden gazdától kap a cselédért egy koronát, a cselédétől másik koronát. Már most vegyük a fenti esetet, csak ennek az egy családnak a cselédei folytán 14 koronához jutott az elhelyező.

A cselédek nem maguktól hagyták ott a családot. Mindeniket az elhelyező csalta el azzal az ígérettel, hogy jobb helyet tud a számára.

A cseléd elment, az elhelyező már egy óra múlva másikat hozott.

Magunk hallottuk, amint az egyik elhelyező mondta a cselédnek:

— No, Rózi most tudok ám egy jó helyet, hagyd itt ezt, gyere velem.

És a cseléd ment.

Botrányos állapotok ezek, melyeken a hatóságnak föltétlensége az orvoslása. Régi ügy, nem új már ez. De a sok panasz miatt ismét fel kellett eleveníteni. A hatóság már rég megkezdte ennek az ügynek a rendezését, azonban még mindig csak a kezdetnél tartanak.

A hatóságnak ha a cseléd ügyet rendezni akarja elsősorban meg kell szüntetni a jelenlegi cseléd elhelyező intézeteket. Ezt az igen fontos ügyet nem szabad magán vállalkozóknak adni ki. A hatóság kezelje saját hatáskörében. Allítanak fel hatósági elhelyező intézetet és akkor majd megkezdhetik a cseléd misériák romlását. Ennek azonban nem a jövő században kell megtörténni hanem minél előbb, mert az állapotok egyre jobban elmérgesednek.

El kell azonban ismerni azt is, hogy a fentebbi panaszok nem minden cselédelhelyezőre vonatkoznak. És kell ismernem azt is, hogy igen sokszor a családnál van a baj, nem az elhelyezőnél. Ez pedig társadalmi bajunkkal függ össze.

UJDONSÁGOK.

* **Személyi hír.** Dr. *Radu* Demeter nagyváradai gör. kath. püspök Hollódra utazott, ahol most tartják a szüretet.

* **Nagyváradai kispap Rómában.** Az örök városban még csak egy hét múlva novemberben kezdődik a tanulmányi időszak. Most indulnak utra azok a magyar kispapok is, akiket főpásztoraik Rómába küldtek, hogy az ottani világhírű német-magyar intézetben végezzék bölcséleti és theologiai tanulmányukat. Értesülésünk szerint hét magyar kispapot küldenek most főpásztoraik Rómába: Kettőt a pécsi, egyet-egyét az esztergomi, szatmári, veszprémi, kassai és erdélyi egyházmegyék. Ez utóbbi egyházmegyének a választottja *Masalik* Győző nagyváradai fiu, *Masalik* Nándor hirneves zenetanárnak a fia, ki néhány évet az itteni főgimnáziumban végzett, a VII. és VIII. osztályt pedig mint az erdélyi egyházmegye növendéke Gyulafehérvárrt. Az ifju levita tegnap indult el hosszú útjára, honnét csak hét év múlva tér majd vissza hazájába.

* **Szacsvay Imre emlékezete.** Hazafias kegyelettel áldozott tegnap délelőtt 9 órakor a Szent László templomban Nagyvárad város hazafias polgársága *Szacsvay* Imre, Nagyvárad város első képviselője, a magyar függetlenség vértanúja emlékének, az ő lelkiüdvéért tartott gyászistenti tiszteletet. A Szent László templom hajójában volt felállítva a diszes ravatal, elől a vértanu arcképével, égő gyertyákkal és délszaki növényekkel övezve; oldalt a *Szacsvay* asztaltársaság által felruházott gyermekek álltak sorfalat. A gyászistentiszteletet dr. *Vucskics* Gyula esperes plébános vezette segédlettel. Ott voltak: a város részéről *Rimler* Károly polgármester, *Tóth* Márton ny. tiszti alügyész, a függetlenségi és 48-as párt részéről dr. *Adorján* Emil elnök, *Fried* Ferenc, *Dévald* Mihály, *Nagy* Elemér, *Karger* Sándor, *Tátray* Sándor, *Balogh* János, *Láng* József, *Máthé* András; a »*Szacsvay* asztaltársaság« tagjai, kik a gyászlepellet bevont padosorokban foglaltak helyet, ott voltak; *Zboray* Gyula elnök vezetésével *Katona* Mihály jegyző, *Kezdődy* Géza, *Papp* János, *Ujlaky* István, *Ungváry* József, *Tóth* Kálmán, *Demeter* István, *Kiss* Mihály, *Szlányi* Péter és *Zana* Agoston tagok; az 1848—49. honvédek *Amánt* Béla vezetésével *Marossy* Károly, *Szöke* Marton és *Petrus* József, továbbá *Masalik* József zenetanár és özv. *Grunwald* Henrikné a Biharmegyei nőegylet képviselőletében számos honleánnyal. A gyászistentisztelet után a *Szacsvay*-asztaltársaság a felruházott gyermekekkel a *Szacsvay*-szoborhoz vonultak, hol a *Hymnus* elhangzása után *Csékly* Sándor IV. polgári fiúiskolai tanuló rövid, de lelkes beszédben megkoszoruzta a vértanu szobrát. A lélekemelő szép ünnepély a Szózat éneklésével ért véget. A templomban a katefalkot és a menyezetet *Germán* Károly temetkezési intézet tulajdonos készítette, míg a remek virágdiszt *Fehér* Imre városi főkertész rendezte hazafias kegyeletből.

* **Meghalt a sziámi király.** A Reuter-ügynökség jelenti: Csulalongkorn sziámi király rövid betegség után ma meghalt. Csulalongkorn ötvenhárom éves volt. Huszonegy év óta tartó uralkodása alatt Hátsó-India egyik legjelentékenyebb városává emelte Sziám fővárosát, Bangkokot. 1897-ben nagy európai utazást tett és Magyarországot is útjába ejtette.

* **Szudrics kérelme.** A múlt évben a belényesi és a vaskóhi járás több községét felcserélték. Ezek között szerepelt Szudrics község is. A cserélés nem vált be és tegnap Szudrics községe kérelmet adott be az alispáni hivatalhoz, hogy csatolják vissza a belényesi járáshoz, mert a község sokkal közelebb fekszik Belényeshez, mint Vaskóhoz.

* **Az ujságírók mozgalma.** A vidéki ujságírók körében szokatlan forrongást idézett föl az a méltatlan intézkedés, mely a kultuszminiszter ujságíró-ösztöndiját illetéktelen kezébe juttatta. A szegedi, aradi és szabadkai ujságírók a Vidéki Hírlapírók Országos szövetségének enkökségét fölkérték már, hogy sürgösen hívjon össze rendkívüli közgyűlést s egyuttal felvilágosították Rákosi Jenőt és Herceg Ferencet, akikre az ösztöndíj odaitélését bízták, hogy a stipendiumra nem hirdetek pályázatot s akinek az ezer korona jutott, a zsurnalisztikától egészen távol áll. Vasárnap délután a nagyváradai ujságírók is értekezletet tartottak s megbeszélték mindazokat a sérelmeket, amelyek a hivatásos ujságírók testületét érik ezáltal, hogy a Vidéki Hírlapírók Országos Szövetsége nem védi kellőképen a sajtó munkáskinak érdekét. A Szövetség éppen Nagyváradon alakult meg s nemcsak az ünnepi lelkesedés mámorában, de a rideg alapszabályok szerint is gyönyörű célok elérésére vállalkozott. Feladatául tűzte ki, hogy a vidéki ujságírókat pályájukon, előrehaladások útján támogatja s minden rendelkezésre álló erővel igyekszik biztosítani a hírlapírás tekintélyét és hírlapírók boldogulását. Időkjártával azonban a Szövetség eredeti céljaitól messze tért s az értekezleten az a felfogás alakult ki, hogy szükségessé vált a Vidéki Hírlapírók Országos Szövetségének ujjíateremtése. Evégből a nagyváradai ujságírók elhatározták, hogy csatlaznak a mozgalomhoz s egyuttal testületileg a Szövetség tagjai sorába lépnek.

* **A városi Bazar bérház bérlete.** Nagyvárad város törvényhatósága a városi Bazar-bérház bérletére tudvalevőleg nem hirdetett pályázatot, nehogy esetleg egy új bérlő kizsarolja a bérházban jelenleg üzlettel, illetve lakással bírókat, hanem belement abba, hogy az eddigi bérlők a viszonyoknak megfelelő nagyobb bérösszegért vegyék bérbébe további hat évre az épületet s a bérlők erre az alkalomra bérlőszövetkezetet alakultak. A 34 bérlő *Huzella* Gyula elnöke alatt öt tagu vezetőséget bízott meg a szerződés megkötésével. Az öt tag a szerződés alá is írta, de azt a törvényhatóság nem fogadta el, mert nem látta benne az öt tagon kívüli bérlők érdekeinek a megóvását s a szerződést azzal adta ki a jogügyi szakbizottságnak, hogy a szerződésben gondoskodják olyan módozatról, hogy a szerződést alá nem írt többi bérlők eddigi jogai kellőképpen megóvassanak. A jogügyi szakbizottság tegnap délután foglalkozott az ügyvel. Azt a város érdekében valónak találták, hogy a szerződést csak az öt megbízottal kötötték meg, akik felelősek, azonban javasolják, hogy a szerződést azon záradékkal fogadja el a közgyűlés, miszerint a bérlők között létrejött szövetséget teljesen figyelmen kívül hagyja Nagyvárad városa s azt, mint jogi személyt nem ismeri el, de úgy hagyja jóvá a szerződést, hogy a névszerint felsorolt bérlőkkel kötött szerződést respektálni kötelesek. — Az összes bérlők ugyanis egymásközt szerződést kötöttek, amely szerint eddigi jogaik a bérletre nézve az újabb hat évre teljesen érvényben maradnak.

* **Elrejtett fegyverek.** Vitalis Imre keresése alkalmával a csendőrség Berettyószentmárton községben Veres Imre, Veres János, Dancskáni László, Füredi József Bogdán Sándor gazdánál eldugva vadász fegyvereket találtak. A csendőrség a fegyvereket elkobozta és beterjesztette a fősolgabíróhoz, aki 10—10 kor. fő és 5—5 kor. mellék büntetésre ítélte őket; a gazdák az elkobozás ellen felebbezést adtak be. A gazdák önmagukat tisztességes embereknek mondják, akik a fegyvereket nem orvadászatra használták.

* **A gáborjáni orvosháboru.** Megirtuk annak idejébe, hogy Gáborjában a megüresedett orvosi állásra Kallós Pál dr. pályázott, akit mint helyettesül alkalmaztak is. Az alkalmazás ellen többen felebbezést adtak ki, amit a miniszter elfogadott és a helyettesítést megsemmisítette. A miniszter határozatra most az alispán feliratot fog intézni, amelyben tekintettel az orvoshiányra, kérni fogja a helyettesítés jóváhagyását.

* **Tisztul a város.** Sokat vitakoztak a felett annak idején, hogy helyesebb dolog volt e a köztisztasági felügyelők alkalmazása, akik házról házra járva, az udvarok tisztaságát ellenőrizték. Panaszkodtak, hogy talán nem voltak mindenütt elég udvariasak ezek a felügyelők. Lehet. De az tagadhatlan, hogy rémséges piszkot és szemetet kivetettek az egyes udvarokból s Nagyvárad belterülete az ő közreműködésük folytán igen sok kolerafészektől szabadult meg. *Gerő* Ármán főkapitán tegnap beterjesztett jelentésében is rámutat erre, mikor jelenti, hogy a köztisztasági állapotok a kolera védekezés céljából eszközölt radikális hatósági beavatkozások s a nem teljesített munkálatoknak hatósági uton történt foganatosítása folytán, a köztisztaság tekintetében örvendetes javulás észlelhető. Ez részben a kerületi biztosok és a köztisztasági felügyelők alkalmazásának üdvös és jótékony hatása. Javasolja, hogy az alkalmazott 6 köztisztasági felügyelő közül kettő a köztisztasági állapotok javulása folytán felesleges, de négyet tovább is alkalmazzon a város, hogy a köztisztaság gyökeres munkáját tovább folytassák. Jutalmul azonban a két elbocsátott felügyelőt az esetleg megüresedő napidíjas állásra jegyezzék elő s alkalomadtán előnyben részesítsék.

* **Betiltott circum oisio.** Széplakon a hitközség betiltotta Schwarz Dezső mérszónnek a metszést. Schwarz most panaszt adott be az alispáni hivatalhoz. A panaszban elmondja Schwarz, hogy a betiltó intézkedés miatt valósággal nincs mit ennie s kéri, hogy eddigi jogaiba helyezze vissza az alispán.

* **Magyar kritika Ehrlich szeréről.** *Marsohal* Tamás kolozsvári egyetemi tanár az orvosok előtt tartott beszámolójában háromszáz oltás alapján megállapította, hogy biztos recidivák nélküli gyógyulás csak a *vérhaj első stádiumában várható* s a 606 korántsem tette feleslegessé a régi kezelési módokat. *Marchalkó* 62 esetet figyelt meg különösképpen csak 17 es fél százaléka gyógyult fel a betegeknek.

* **Öngyilkos ujságíró.** A miniszterelnöki sajtóiroda egyik cikkírója, a »Pester Lloyd« volt munkatársa, *Cserna* Pál 38 éves író és német hírlapíró, tegnap este Verbőcny ut 15. szám alatti lakásán föbe lötötte magát. Sérülése súlyos. Azonnal megjelent kezelőorvosa, dr. Macsovsky főorvos, a mentők is kijöttek, akik az öngyilkost, az orvos kívánságára, lakásán hagyták.

* **A baresti kávéház.** Barest község egyik lakója *Kroj Parten* Jónás eddigi korcsmáros kérvényt adott be a vaskóki fősolgabíróhoz egy kávéház felállításának engedélyezése végett. A fősolgabíró az engedélyt nem adta meg mivel a kávéháznak kijelölt helységében korcsma már van. A határozat ellen *Kroj Parten* Jónás felebbezést adott be azzal az indokolással, hogy a baresti társadalom megkívánja egy kávéház felállítását.

* **Halálos repülés.** *Maciot* hadnagy, az összetett sárkányrendszer feltalálója, akinek ez a készüléke a rheimsi versenyeken nagy feltűnést keltett, ma kedvező időben egy katonai aeroplánnal felszállt. Amikor néhány percnyi repülés után 100 méter magasságban sikló repüléssel le akart szállni, készüléke hirtelen a földre zuhant, mint gondolják, azért, mert az aviatikus nem tanusított elég hidegvért. *Maicot* hadnagy koponyatörést szenvedett és azonnal meghalt. A készülék teljesen összezuzódott.

* **A tanítók drágasági pótlékot kérnek.** A 60,000 korona államségélyből a községi iskolai tanítók nem részesültek. Most kérvényt adtak be Nagyvárad városához, amelyben rámutatnak a nehéz megélhetési viszonyokra, s drágasági pótlék megszavazását kéri. Felémlik a kérvényben, hogy fizetésük naponként alig 4 korona, mikor egy kiló hus 1 korona 60 fillér, s így a többi szükségletekre mi sem jut. A törvényhatóság kataroz majd a kérvény fölött.

* **Tiszti főszemle.** A következő közlésre kértünk fel; A folyó évi november hó 4-én megtartandó tiszti főszemlére megjelenő közséhadseregbeli tartalékos havidíjasok egy kitöltött személyi tudósítványt (Personalnachricht), az ajánlati jegyet (Widmungskarte-t) és az utolsó kinevezési okmányt, az orvosok ez-nkívül még az előirt katonarorvosi tásktát magukkal hozni tartoznak. A személyi tudósítványt 8. és 9. rovatába a német nyelvű szöveg alá ennek magyarra való fordítása is beirandó és ezen rovatok tartalma hivatalosan igazolandó és pedig a nyilvános szolgálatban állóknál a közvetlenül előjáró hivatalfőnök, a magánvállalatoknál alkalmazottak és egyéb élethivatásuk részére pedig az illetékes járási tisztviselő által. Azon tartalékos havidíjasok részére, kik a tiszti főszemlén bá-mely oknál fogva nem vehettek részt, folyó évi november hó 14-én délelőtt 9 órakor a hadkiegészítési kerületi parancsnokságnál tiszti főszemlére meg tartatni, melynél a megjelenők azon előre nem látott okokat, melyek a tiszti főszemlére való megjelenésüket akadályozták, írásbelileg beigazolni kötelesek. *A tartalékos póttartalékos hadapródok és egyenraguak valamint tartalékos (póttartalékos) hadapródjelölték,* kik ez évfolyamán nem álltak tényleges szolgálatban és fegyvergyakorlatra sem voltak bevonulva, kötelezettek megjelenni a nagyváradai vár tornatermében a folyó évi november hó 1-én 9 órakor délelőtt kezdődő főszemlére. Az ezen főszemlére kötelezett egyének polgári ruhában jelennek meg és katonai igazolványi könyvükön kívül ugyanazon többi okmányokat kell magukkal hozni, mint a tiszti főszemlén megjelenő tartalékos havidíjasok. Az ezen főszemlérelől valamely akadály miatt elmaradt egyének folyó évi november hó 10-én délelőtt 9 órakor a hadkiegészítési kerületi parancsnokságnál megtartandó *utószemlére* tartoznak megjelenni és elmaradásukat epp úgy mint a tiszti főszemlérelől távol maradt tartalékos havidíjasok írásbelileg igazolni.

* **Pusztuló vadállatok.** Az erdélyi részekben elhatalmasodott száj- és körömfájás, most az erdei vadakra vetette magát. A putnai és békási erdőségekben a száj- és körömfájás elpusztította a vadállatokat. Békáson a betegség úgy elgyengítette az őzeket, hogy a lakók könnyen elfogják azokat. Az erdőkben egész falakkal hevernek a beteg vaddisznók, s miután mozdulni sem tudnak, fával és gyökérral táplálkoznak.

* **Kaszárnya hegett a kórházba.** Dubricsony községből *Salamon* Ármán október eisején jelentkezett a sorozó bizottságnál, hogy ő katoná akar lenni. A bizottság alkalmasnak is találta a jelentkezőt, azonban később kiderült, hogy *Salamon* elmebeteg és így kaszárnya helyett a kórházba vitték a szerencsétlent.

GYERMEK CIPŐK, GYERMEK KALAPOK, GYERMEK HARISNYÁK ÉS GYERMEK FEHÉRNEMŰEK
legjobb minőségben és
kedvező árban
REICHARD - áruháza
:: czégnél kaphatók. ::

* **A villamos vasut közlekedése.** Ez uton értesítjük a közönséget, hogy „Szt. László-tér—Szacs-vay-kert—Kert-utca és viszont“ vonalunkon a Pece-híd eltávolítása miatt f. hó 25 én délig villamos személy kocsijaink egyik irányban Szt. László-tér—Rkédéy-kertben a a Sport térig és vissza fognak közlekedni. Dél-utáni órákban azonban a rendes forgalomban fognak a személy kocsik közlekedni. A nagyvárad városi vasut üzemeltetőségének igazgatósága

Értesítés!

Tisztelettel értesítjük a n. é. közönséget, hogy őszi szövet újdonságaink már megérkeztek. Kérjük t. megrendelőinket, hogy őszi megrendeléseiket mielőbb eszközölni sziveskedjenek, mert most még a szorgosabb munka előtt jutányosabban tehetünk eleget nagybecsű megbízásuknak.

HÁBER ÉS TÁRSA

első amerikai férőszabók.

Nagy Sándor utca 1. szám.

x **Csütörtökön katonazene.** A Lloyd kávéházba az ujonan épített és fényesen berendezett téli kerthelyiségében október hó 27-én a 101 es gyalogezred teljes zenekara fog közreműködni és 27-én a következő érdekes mozgó fényképek kerülnek bemutatásra. 1. Kőbányák Tranvertinában. 2. Komédiás élete. 3. Magán detektiv. 4. Minden jó ha a vége jó. 5. Szól a kakas. 6. Olasz hadihajó vizre bocsátása. 7. Kis modell. 8. **Tőke és munka.** Beléptidij nincs. Kezdeté este 9 órakor. Kitűnő ételek, italok figyelmes fől szolgálásáról gondoskodva van. A nagyérdemű közönség becses pártfogását kéri mély tisztelettel Hartstein és Urlei kávéháztulajdonosok.

CZAPFALVI JÓZSEF

mázoló, épület és butorfestő

Nagyvárad, Nagy Sándor-utca 11 szám.

Helyi és vidéki telefon szám: 1001.

Elvállalok minden e szakmába vágó munkát u. m.: fa- és márvány utánzat készítését, épület, üzleti, kávéházi és gyógyszerári berendezések és butorok festését, kerü butorok zománcozását és porcellán utánzást. Vidéki megrendeléseket a legpontosabban készítik.

Tisztelettel
358 Czapfalvi József.

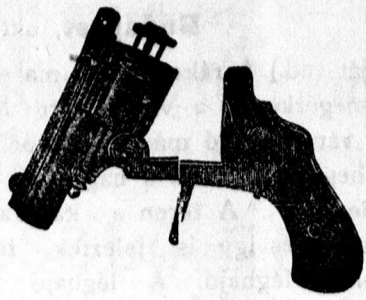
x **Villamos csillárt** ne vásároljon, berendezést ne készítsen, míg **Stern** nel a Bémer-téren nem beszél, felvilágosítok bárkit, ha nem s vásárol nálam. Terveket díjmentesen készítik. Raktáron tartok villamos és gáz főzőket, vasalókat, Wolfram és izzó lámpákat gyári áron házhoz szállítok. Bémer-tér 3. Telefon 556

Légy üdvözölve drága hattyu...

láthatja, igazgatósckám, hogy nem megy, Rekedt vagyok, nem énekelhetek. Ugy, én csak azt látom, hogy maga nem okos. Egy művész, a ki nem vesz azonnal Fay-féle szodeni valódi ásványpasztillát, ha indiszpozíciótól fél, megérdemelné, hogy egy hónapi fizetésének elvesztésére itéljem. Hozzasson azonnal egy doboz szodeni. Most két óra, ön 8 órakor énekelni fog és csodának kellene történnie, ba a szodeni pasztilla nem szabadítaná meg hangszállait. A szodeni dobozonkint csak 1 kor. 25 fillérbe kerül, de hamisítást vissza kell utasítani.

Főképviselet Magyarország és Ausztria részére: W. Th Gunzert, cs. és kir. udv. szállító, Wien, IV-1. Grosse Neugasse 17.

Üzlet átvétel.

Üzlet átvétel.

Tisztelettel értesitem a nagybecsült fegyvertartó közönséget, hogy a 30 év óta fennálló SCHULLER ÁRPÁD-féle

puskaműves üzletet

átvettem és azt kellő szaktudással tovább vezetem. — Hivatkozva Pécssett 30 év óta létező és fennálló puskaműves üzletemre, amely kétszer lett aranyéremmel kitüntetve és pedig 1888. :: Pécssett, 1907. kiállításán Pécssett. :: Altalam készített vagy javított fegyverekért mindig kezességet vállalok. Régi fegyvereket használhatóvá átalakítok.

Tömeges pártfogást kérek

Ladányi József,

puskaműves,

Nagyvárad, Uri-utca, 21. szám.

November 1-től Rákóczi-ut Moskovits palota.

SZÍNHÁZ.

Heti műsor:

Kedd: Párisi élet,
Szerda: Párisi élet.
Csütörtök: Sámson.
Péntek: Rigolettó.
Szombat: Hajduk Hadnagya.
Vasárnap: d. u. Sasok.
Vasárnap este: Muzsikus leány.
Hétfő: Luxemburg grófja.

Párisi élet. Fél századdal ezelőtt nagyon divatos operett volt a Párisi élet. Nagymamák ieánykorokban vágyakoztak utána, bár csak megnézhetnék, de nem volt szabad nekik, mert akkoriban ezt nagyoe frivol darabnak tartották. Azóta fordult a világ. Az erkölcsök ugyan elromlottak, mert ma a lányoknao csak a piros színlepos darabokat nem szabad megnézni, de legalább az operettek jobbakk lettel. A Párisi élet különben Offenbach operettjei közül a gyengébbek közé tartozik, zagyva a meséje, vékony a humor s a zenéjében sem sok helyen csillan fel Offenbach zsenialitása. De a mai színészgeneráció nem is tudja már Offenbach operettjeit stilszerűen adni. Lövey, Zsigmondy, Kassay, Mihályi és Tóthné igyekeztek sikeresebben beletalálni magukat a darab szellemébe, a többi szereplőnek azonban nem igen sikerült.

Az idén mult harminc éve, hogy Offenbach meghalt. Kegyeletes dolog felujítani az ő darabjait, de szivesebben vesszük, ha Hoffmann meséit, Szép Helénát s általában azokat a darabjait látjuk, amelyeket a zenei szépségek örök életűvé tettek.

* **Trilby** Vasárnap este telt ház borzongott Svengali és Trilby szörnyű históriájának haitárára. Sik Rezső és Etsy Emilia nagy sikerrel játszották a nagy drámai erőt kívánó két főszerepet. M vészettüket a hálás publikum sok tapssal honorálta.

* **(Párisi élet.)** Offenbach pompás szép operettje páratlan sikert aratott s így a Párisi élet állandóan műsoron marad, Egyelőre ma és holnap ismétlik meg a rendkívül szellemes szép darab előadását.

* **(Szarvasi Soma huosuja.)** Tíz év lelkes komoly művészi munkája tette tisztelté és becsültté Szarvasi Soma nevét Nagyváradon. Tíz év színházi életének sok nevezetes sikere fűződik a Szarvasi Soma nevéhez s azt a becsülést, amelyet Szarvasi Soma mint színész szerzett, azt mint ember, csak növelte s most, hogy tíz év után megváltik a Szigligeti-színház kötelékéből az egész város társadalma szeretettel és nagybecsüléssel rója le háláját és tiszteletét Szarvasi Soma egyénisége iránt. Csütörtökön este béreltszűnetben játszsa el búcsuzóul a kiváló művész egyik legfényesebb szerepét, Sámson. A nagyvárad ujságírók sietnek elsősorban nagybecsülésüknek kifejezést adni. hogy ezt az estét Szarvasi Soma életében teledhetetlenné tegyűk, hogy tíz évi becsületes művészi munka megbecsülését impozáns módon fejezzék ki.

* **Uj műsor a Pannoniában.** Változatlanul nagy érdeklődéssel kíséri a közönség a Pannonia-kávéház mozi előadásait, amelyek hétről hétre a leggazdagabb műsört nyújtják. Ma is ét uj felvétel kerül színre, amelyek a következők: 1. Pathé ujság. 2. Az összecskuroható ember. 3. Athália. 4. Francia repülőverseny. 5. Pepita. 6. Rabszolgájának szolgálja.

Rendelés szerűen készült
női és gyermek ruhák.

ELŐNYEI

Kitűnő szabás
Első rangu munka
Divatos tartós kelmék
Jutányos árak
Nagy választék

SPITZER BÉLA

női és gyermek ruha-áruháza
női és gyermek ruha szalónja.

Rákóczi-ut 3. sz.

ZENE ÉS MŰVÉSZET.

Jóteknycélu képvásár. A fiatal művészek kiállításán a vármegyeház nagytermében ma déli 12 órától 1-ig tartják meg a jóteknycélu képvásárt. A vásáron befolyó összeget a Mensa Academica javára fordítják. Tekintve a nemes célt és az eladásra kerülő képek értékes voltát, a nagyvárad műbarátok figyelmébe ajánljuk a jóteknycélu képvásárt. Az akció vezetésére Agoston Péterné uraöt és özv. Hamary Kornélné urasszonyt kérte fel a tárlat rendezője, akik örömmel vállalták el e nemes célu akció vezetését.

Uj zenemű. A napokban jelent meg Szepessy László Mária-dalainak megzenésítőjétől, Kontor Elektől a III. Pastore (D-dur) orgonára vagy zongorára, amely épen ugy, mint az előző kettő (C- és G dur) igen alkalmas, karácsonyi hangulatot keltő zenedarab. A tiszta hasznat a vértessacsi templomban felállítandó uj orgona javára fordítja. Megrendelhető: Kontor Eleknél Budapest, VIII. Thököly-ut 42. sz.

NYILTTÉR.

BÚTOR

jó kivitelben, jutányosan

REISZ

butorgyárában

Nagyvárad, Kossuth(Sas)-u. 7.

Járványos betegségeknél

mint kolera, typhus vagy lázas betegségeknél fő a viz, legbiztosabb óvszer a

KRONDORFI pezsgőhöz borhoz
SAVANYÚVIZ legjobb ital!
NYÁLKALDÓ ÉS HUGYHÁJTÓ GYÓGYÍTÁ

mint **nyálka oldó szer**, ugy magában, mint meleg tejjel vegyítve **köhögésnél, rekedtségél, fűdőhurtnál** stb. legjobb gyógyszerrel ajánlatik Nehezen emésztő, gyomorhurtnál kitűnő hatása van! **Hugyhajtó gyógyital!** — Kérjük minden kávéházban és vendéglőben bor vagy pezsgőhöz, mindenkinek kitűnően fog izleni.

TÁVIRATOK.

Az anektált tartományok küldöttsége Burjárnál.

Bécs. okt. 24.

(Saját tud.) A boszniai és hercegovinai mohamedán küldöttség, amely Vaidil Pasics Mahmud bég, Basagics Szaver bég, Dimics Ragib bég és több képviselőből áll, tegnap fölkereste Burián közös pénzügyminisztert és átadtak neki egy memorandumot, A Memorandumban arra az álláspontra helyezkednek, hogy az anektált tartományokban az agrárkérdés magántermészetű és hogy a mostani nagybirtokosok már a bosnyák királyság idejében az ország nemességét alkották, ezt az ottomán kormány is mindenkor elismerte és az örökölt birtokokhoz való tulajdonjogát megerősítette. A közös pénzügyminiszter azt felelte a küldöttségnek, hogy a kötelező kmet megváltás köveleléseivel szemben elutasító álláspontot foglal el.

Kolera Eszéken.

Eszék, okt. 24.

A 16 koleraeset közül 11 halálos végű volt. Az áldozatok között van a 73. gyalogezred egy Storie nevű közlegénye. A gyalog-sági kaszárnyát fertőtlenítették, a legénységnek nem szabad az utcára mennie.

Megérkezett a léghajó.

Budapest, október 24.

(Saját tud.) A rákosi térre ma este fél 8 órakor megérkezett a várva várt léghajó. A nehezen várt léghajó már 6 órakor Budapest felett lebegett, azonban a nagy szél miatt nem tudtak leszállni. A téren a katonaság nagy tüzet rakott és így is jelezték, hogy hová szálljon le a léghajó. A léghajó fogadására számos katonai méltóság és nagy csapat katonaság vonult ki.

Végzetes vaddisznó vadászat

Temesvár, október 24.

(Saját tud.) Az itteni vadásztersaság a közeli cserjésben ment vadászni. Vadászat közben a vadászok a hajtók mögé kerültek. A vadászok a cserjésben a mozgó bokrokról azt hitték, hogy ott vaddisznók vannak és löttek. A vadászgolyók két hajtót találtak. Az egyik hajtó azonnal meghalt, a másik a halállal vívódik.

Legyen a legbiztosabb

Ne vegyünk Parti árukat!
 ahol csak becsapódhatunk és rossz állott holmit vehetünk. Menjünk

Radó és Kertész
 Kossuth-utca 2. sz. - Telefon 10-30. sz.
 Női divatruházába, ahol a nagy őszi óccsio megkezdődött és a friss kész új árut ép oly olcsón szerezhetik meg és mindég azt vehetik, amire szükségünk van. Nézzük meg kirakatait. Elsőrendű vászon és asztalmenték, szőnyegek, függönyök, kosztüm és blúz kelmek, selyem csipke és szallag feltűnő olcsó árakban.

Figyelmes kiszolgálás. Tel. 10-30.

REGÉNYCSARNOK.

Rózsika.

Irta: White-Mellville G. J.

— Angolból. —

129

Coupe-téte egy pillantással felismerte őt, és oldala mellé igyekezett jutni, hogy — megadva az igazat — őt a sértegetésektől és személyes bántalmaktól, a mennyiben hatalmában állott, megoltalmazza. De van egy varázs az igazi bátorság nyugodt bizalmában, mely nem kevésbé titokzatosan hat az elaljasult emberiség ilyen gyülekezetére, mint a vadállatokra a pusztában. Ignácus atya úgy járt a gaznép között, mely őt körülvette, mint egy kapitány, ki gránátosait vezényli s nem mint egy fogoly, kit az őrség kísér. Coupe-téte fejének egy udvaris billentésével üdvözlé, a pap tőn legelőször célzást elválásukra pár hó előtt Rambouillet erdejében.

— Ujra találkoztunk, uram, — mondá, — mint előre sejtém szemben állva egymással a nagy csatában. Öné az előny jelenleg. Annál inkább okom van összegyűjteni minden embert a vesztes oldalon.

Coupe-téte óvatosan körültekintett és sugva szólt a paphoz.

— Járjon velünk egy negyedmérföldnyire. Válassza az első oldalut jobbra és siessen

haza. Még van elég befolyásom, hogy az ön szökését lehetővé tegyem. Ha esze van, meneküljön Párisból minél előbb. Barátaim itt már készítik az edényt a levesnek s mondom önnök, a szentegyház körül legelőször a fazékba.

A másik mosolygott. — Hát ez az ön fogalma a kötelességről? Valóban, ha a forradalom katonái nem volnának hübbek zászlójukhoz, mint ön velem elhítni akarja, nekünk a mi oldalunkon keveset kellene féltünk az eredménytől.

— Balgaság! — viszonzá Coupe-téte; azt tanácslom önnök, a mi a javára szolgál. Hát mit akar ön csinálni?

— Barátaimra akarok vigyázni az egész expeditió alatt, — volt a nyugodt válasz. — Nézze őket,ők most az ön katonái. Páris szenyje, az utcák szeméje ez. De ezen nincs mit szégyenlenni. Hiszen közülök senki nem meztelenebb rongyaik alatt, mint az udvaronc selyemöltönyében vagy a testőr egyenruhájában. Mindenkinek lelke ép oly becses, mint az öné vagy az enyém, vagy a Bourboné, ki a trónon ül.

Ha az én gyenge felhívásom visszatartatja őket a büntől, jól van! De ha nekik romlásukba kell rohanniok, engedjen csak egyet megmenteni nagy ellenségünk körme közül, s én megrettem napi munkámat, kiérdemeltem napi béremet és jó lelkiismerettel elmehtek aludni vagy meghalni, — mindegy nekem!

— En nem akarom e kérdést önnel vitatni, — viszonzá Coupe-téte; egyáltalán nem véve könnyen azt, hogy mire magyarázhatnak barátaim hosszas beszélgetését egy olyan elismert royalistával mint e római pap. Am válasszon saját tetszése szerint. A dolog nagyon egyszerű, — élni vagy halni akar?

— A dolog nagyon egyszerű, — ismétlé a másik. Én a halált választám! Jó helyen találkozunk, Arnold gróf, — folytatá a pap Montarbast megszólítva, ki oda sietett Coupe-téte tanácskozni. — Nem tudom, csodálkozam-e, hogy mi itt találkoznak a lázadó csödületben Versailles kapui előtt. Kétség kívül nekünk egyenlő célunk van. Főhivom önt, hogy segítsen nekem befolyásával és tekintélyével rábeszélni ezeket a félrevezetett embereket, hogy térjenek haza vérontás nélkül s bizzzák a nemzetgyűlésre és alkotmányra ama szabadság biztosítását, melyet az erőszak okvetlen tönkre tesz.

Főlemelé szavát, hogy a körülte állók is hallják őt, kik e leplezetlen tanácsért, azonnal vére után kiáltoztak.

— Hallgasson oktalan! kiáltá Montarbas, e fértiu önfeláldozó merészségének szokatlan egykedvűsége által fölingerelve, mert ő is megmenteni szerette volna, ha teheti. — Coupe-téte folytatá, megfordulva, — miért hozta ön ide a papot? Küldje őt vissza Párisba tedezet alatt.

De Coupe-téte, kinek a köznép kegye ugyszólván kenyeré volt, eltűnt; s már összehuzott szemöldökök és hangos szitkok figyelmeztették Montarbast, hogy yanus szemmel tekintik az ő elnéző magaviseletét a pap iránt, mintha őszinteségében kétkednének s a reakcióhoz való hajlamot tulajdonitanának neki, melytől való félelem mind mélyebben és mélyebben bele kergette a forradalmat ama tűzbe, melyből a fejtelenségnek és zürzavarnak kellett vas despotismus alakjában kikerülni, mely minden rosra hajlandó és jóra teljesen képtelen s tehetetlen.

— Le a pappal! — hangoztaták. Le a kámszával. Le Montarbassal is, ha pártját fogja! Ők aristokraták. Szövetségben vannak egymással, hogy elárulják a nemzetet. Arulás! arulás. Le velük mindkettőjükkal!

(Folyt. köv.)

A szerkesztésért felelős:

Dr VUCKICS GYULA.

Ifj. Rimanóczy Kálmán
 műbutorgyára
 Városi raktár Fő-u., Rimanóczy-palota.

Állandó butorkiállítás. Egyes butor-
 darabok avagy egész lakásberendezé-
 sek, iparművészi tervezések és költ-
 ségvetések díjmentesen eszközöltet-
 nek. Új szerkezetű service-asztalok
 mahagoni, palisander és citromfából.
 A Zsolnay-féle gyárak kizárólagos kép-
 viselete, eredeti gyári árak mellett.

KÖZGAZDASÁG.

* **Pusztuló állatállomány.** Biharmegye áll. állományát annyira megtámadták a különböző járványok, hogy a hatóság a legszigorúbb óvintézkedést kell, hogy fogantasson. Tegnap ebben az ügyben több jelentés és előterjesztés érkezett az alispáni hivatalba. Az egyik jelentést a margitai járára vonatkozólag tette az állatorvos, aki javasolja a vészkerületek megalkotását. E szerint az első vészkerület lenne Csételek, Kedvesábrány, Kohány, Bíntraterebes, Lunyogd, Széllakó községekből. A második kerület Áarítalva, Szedobágy, Bályna, M. Lóptak községekből.

Megfeszített területek Berettyószent-márton Mezőpeterd, M.-Sas, Turta, Barakony, Berettyóújfalú. A tenkei járásban a kocsubai előjáróság nem fogantatosította a megfelelő intézkedéseket. Őket a zárterületre nem rendeltek ki. A kisbíró megakadályozta ki az ökreit zár alatt levő területre. A tenkei járásból Bélfényér, Petegd, Kiskaza és béli járásból Olcsa községekből szintén vészterület létesítését javasolja a főállatorvos.

Budapesti tőzsdetudósítások.

Budapest, okt. 22.

Értéktőzsde.

Magyar hitel	—	—	854.50
Oszták hitel	—	—	666.25
4%-os koronajáradék	—	—	91.85
Államvasut	—	—	755.—
Jelzálogbank	—	—	519.—
Leszámitoló bank	—	—	614.—
Hazai Bank	—	—	307.—
Kereskedelmi részv.	—	—	765.—
Rimamurányi	—	—	701.—
Salgótarjáni	—	—	645.—
Közuti vasut	—	—	76.—
Városi villamos	—	—	404.50
Adria	—	—	—

Irányzat: Szilárd.

Törlesztéses kölcsön!

Feltételek

Teljes árfolyam
5.65 annuitás.

LÁSZLÓ ERNŐ

bank és kereskedelmi irodája
 Nagyváradi. Léway-palota,
 Ezredévi emlék tér sarok.

SIRKÖVEK

legolcsóbb árban és leg-
 szebb kivitelben Nagy-
 váradon, Rákóczi-ut 20.

Lévai Márton-féler-t.

telepén kaphatók.

Különlegességek

r ö v i d á r u k b a n .

Keztyük, fátolok, ha-
 risnyák, shawlok és
 gombok kiárusítás
 miatt nagyon olcsón
 lesznek elárusítva

TÁTRAY GUSZTÁV

Rákóczi-ut 4. sz. — Telefon 783.

TÁTRAY és TÁRSAI

Vasöntöde és gépgyár. Nagyváradi, Össli-tér.

Elvállal: Épület és műlakatos munkákat, vízvezeték és csatornázási munkákat, gyárak teljes berendezését, közelműveket.

Gyárt: gazdasági gépeket és ekéket, magánjáratokat és cementipari gépeket.

Biharmegye legnagyobb gépjavitó
 műhelye.

Műszaki gépészmérnöki iroda.

Szives tudomására hozom a n. é. közönségnek, hogy Nagyváradi, a Zöldfa-passage-ban levő

szücs-üzletemben

minden szakmába vágó munkák személyes felügyeletem alatt készülnek. Gallérok, muffok, szörme-kabátok ujonnan. Javitást és átalakítást olcsón és pontosan eszközölök.

Szives megbízást tisztelettel kér

DÓZSA JÁNOS,
 szücsmester.

Petrozsényi, salgótarjáni, karwini és poroszszen, kovácsszen, gázgyári-lupényi és karwini bányacox, ipari-és háztartási célokra

Salamon Jakab és Trs. cégnél.

Budapest, V. Erzsébet-tér 5.

:: Telefonszámok: 73-96, 73-97, 73. 98. ::

Hatóságilag engedélyezett nagy kiárusítás

== eddig még nem létezett mesés olcsó árban ==

ROSENZWEIG RÓZA

mider-gyárában RÁKÓCZI-UT 3. szám.

Óriási nagy raktár valódi párisi és brüsseli fűzőkben, ugyszintén saját készítményű has és csipő reform-miderekben, egyenes tartók, haskötők, Késmárkhi nadrž stb

A Z I G A Z,

— hogy sehol sem lehet oly kellemesen szórakozni, mint —

Kecskeméthy István

„NEMZETI“ vendéglőjében.

Most szüret után, édes must, karcos bor a legjavából kapható. Kitűnő magyar konyha. A legjobb fajborok. Abonánsok polgári árban megegyezés szerint szolgáltatnak ki.

— Minden este fényes műsor —

mozgófénykép előadás.

— Belépti díj nincs. —

A vidékiek találkozóhelye.

Szalodámban szobák 1 korona — 60 fillértől kaphatók. —

Számos látogatást kér tisztelettel

Kecskeméthy István vendéglős, a NEMZETI szaloda, vendéglő és kávéház bérlelője.

A kávéház egész éjjel nyitva.

A
„TISZÁNTUL“-ra
előfizethetni
mindennap.

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Raktáron tartjuk a javított **dr. Just-féle**

Wolfram lámpát

melynek áramfogyasztása az izzólámpával szemben **75 százalék megtakarítást** mutat fel. 40 gyertyás **Wolfram** lámpa **darabja 3.60 kor.** 100 gyertyás **5 kor. 50 fill.**

Sima izzólámpa dbja 72 fillér,

tehát 5 százalék kartell áron alul.

Mindenemű **izzólámpa különlegességek**, fényképes **izzólámpák** ugyancsak **legolcsóbb áron kaphatók.**

Csillárok,

izzólámpák

állandóan nagy választékban kaphatók a villamos telepen külön célra épített nagy

← **csillár-raktárunkat** → megtekintésre ajánljuk.

Ugyanott állandóan raktáron tartunk

villamos motorokat

1/2 lóerőtől 12 lóerőig minden nagyságban

Elvállaljuk

villamos világítás

és erőátviteli berendezések felszerelését, bővítést, átalakítását, javítását, izzólámpák kezelését, hozzávaló szénpálcák szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkálatokat a legolcsóbb árak mellett.

Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514.

Főszerelő telefonja 55. sz.

81

Egész éjjel ügyeletes szolgálat.

Őszi idény

beköszöntése alkalmával felhívjuk a t. vásárló közönség figyelmét

helyi gyártmányainkra,

melyek csak fiók üzletünkben jutnak eladásra **szabott egységárak** mellett.

Moskovits Farkas és Társa

cipőgyár R.-T. Nagyvárad.

Központi fiók üzlet:

Kossuth-utca gyár épület.

II. fiók üzlet:

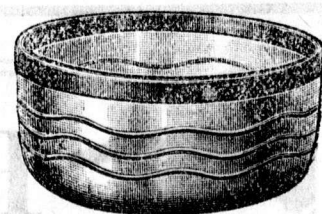
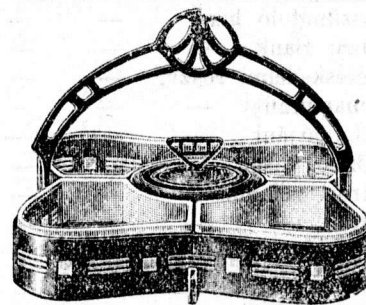
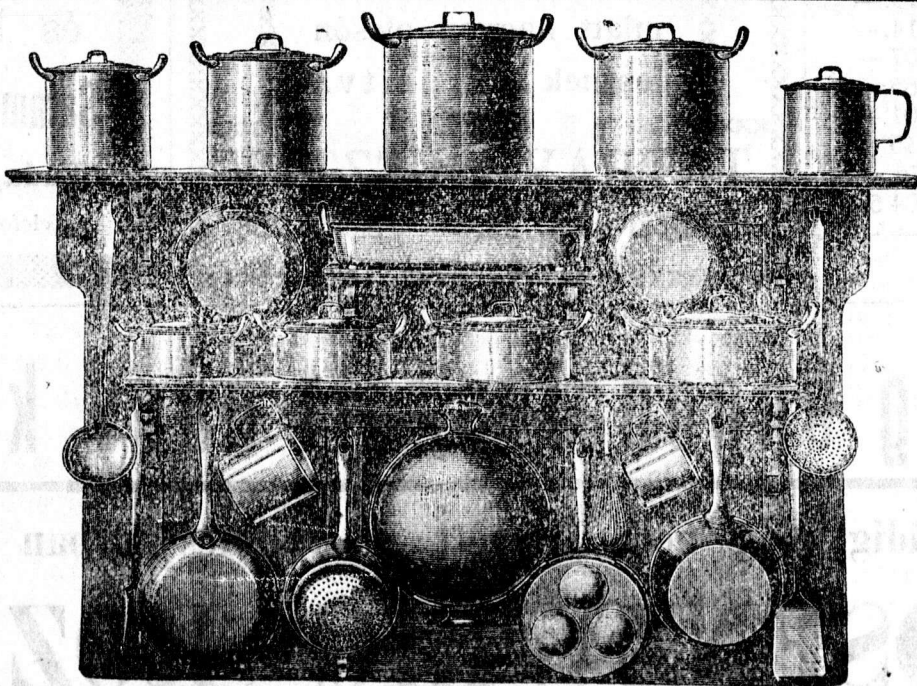
Rákóczi-ut Bazár épület.

Vidéki megrendelések **pontos** és **gyors** elintézését nyernek.

Baross-utca 60. számú ház földszintjén két szoba, konyha és mellékhelyiségekből álló lakás 1910 évi

november 1-től kiadó

Értekezni lehet Polgári Takarékpénztárnál, Kossuth-u. 4. sz.

Modern konyhaberendezések és háztartási különlegességek.

Tarsoly és Risztó különlegességek vaskereskedése

Nagyvárad, Rákóczi-ut.

Telefon helyben és vidéken 390.